

Overzicht mogelijke locaties, vormen en vervolgstappen publieke uiting Artikel 1

Wat vraagt de **motie Artikel 1 van de Grondwet zichtbaar maken in de openbare ruimte?**

De raad verzoekt het college om:

1. Te onderzoeken op welke openbare plekken in Tiel Artikel 1 zichtbaar kan worden gemaakt.
2. Te zorgen voor een toegankelijke en herkenbare vormgeving voor alle inwoners.
3. De financiële haalbaarheid te onderzoeken, inclusief fasering en mogelijke samenwerking met externe partners.
4. De raad te informeren via “voortgang uitvoering moties” over de mogelijkheden en een plan van aanpak.

Dit document geeft een overzicht van kansrijke locaties, mogelijke vormen en financiële bandbreedtes. De participatie-inbreng van inwoners is hierin verwerkt.

1. Mogelijke locaties

Vanuit de afdelingen mens en samenleving, vitale stad en leefomgeving is integraal gekeken naar plekken waar Artikel 1 zichtbaar kan worden gemaakt in de stad. Daarbij is gelet op zichtbaarheid, toegankelijkheid, gebruiksfunctie en ruimtelijke inpassing.

We komen tot zeven kansrijke locaties:

Locatie	Kansen	Aandachtspunten*
1 Kalverbos	Groene verblijfsplek, ruimte voor inrichtingselement met gebruikersfunctie	Archeologisch monument → extra aandacht voor inpassing in omgeving
2. Rondom oude gerechtsgebouw	Link met de grondwet, mogelijke inpassing in herinrichting Nieuwe Tielseweg / rotonde	Rijksmonument → extra aandacht voor inpassing in omgeving.
3 Rondom Sint-Maartenskerk	Looproute en in de buurt van het stadhuis, goede zichtbaarheid	Nieuwe functie kerk nog niet bekend + hoge archeologische waarde rondom de kerk.
4 Plein bij Zinder	Centrale locatie, ruimte voor functioneel object	Al een herdenkingsobject aanwezig, waken voor opeenstapeling van publieke uitingen.
5 Vlindertuin	Groene verblijfsplek, ruimte voor zitobject of kleine toepassing	Al een herdenkingsobject aanwezig, waken voor opeenstapeling van publieke uitingen + afstemming nodig met beheerders Vlindertuin.
6 Tuin Ambtmanhuis	Rustige plek gekoppeld aan het stadhuis, ruimte voor zitobject of kleine toepassing	Minder zichtbare locatie en monumentale omgeving → vraagt zorgvuldige inpassing

7 Stadsmuur/ tolhuiswal	Centrale zichtlocatie, geveltoepassing mogelijk	Rijksmonument → extra aandacht voor inpassing in omgeving
------------------------------------	---	---

*Voor alle locaties met monumentstatus geldt dat het plan / ontwerp moet worden voorgelegd aan de monumentencommissie.

2. Vormgeving: toegankelijk, herkenbaar en passend bij de wensen van inwoners

In de inwonersenquête voor het antidiscriminatiebeleid hebben 132 inwoners de vraag beantwoord over welke boodschap de uiting van artikel 1 moet uitstralen. Uit de antwoorden van de ongeveer 250 inwoners blijkt dat zij vooral willen dat de uiting:

- Gelijkheid en gelijkwaardigheid uitstraalt (42 keer genoemd)
- Respect en menselijkheid benadrukt (27 keer genoemd)
- Inclusiviteit en diversiteit zichtbaar maakt (24 keer genoemd)
- Verbinding en samenleven symboliseert (19 keer genoemd)
- Veiligheid en acceptatie ondersteunt (14 keer genoemd)

Daarnaast geven inwoners duidelijk aan:

- Voorkeur: de letterlijke tekst van Artikel 1, goed leesbaar en toegankelijk (8 keer genoemd)
- Overige visuele wensen: zoals diversiteit, verbinding of menselijke figuren (17 keer genoemd).
- Niet gewenst: regenboogbeelden worden door 3 inwoners expliciet afgewezen.
- Kritiek: een duidelijke minderheid (18 reacties, ca. 14%) wil expliciet géén kunstwerk vooral vanwege kosten, symboolpolitiek, en de wens om middelen in te zetten voor ontmoeting en sociale maatregelen.

Deze input is verwerkt in drie scenario's voor de vormgeving (zie paragraaf 4).

3. Voorkeursrichting (advies)

Op basis van de inwonersinput, financiële doelmatigheid en maatschappelijke gevoeligheden is het ambtelijk advies om te kiezen voor een toegankelijke, functionele en laagdrempelige toepassing van Artikel 1. Deze vorm sluit aan bij de wensen van inwoners en past bij de wens om middelen vooral in te zetten voor ontmoetingsinitiatieven die gelijkwaardigheid en verbinding versterken.

Concreet advies:

1. Locatie: Kalverbos, rondom het oude gerechtsgebouw of rondom de Sint-Maartenskerk.
2. Uitingvorm: Een inrichtingselement dat ook een gebruikersfunctie heeft.

Motivering:

- Toegankelijk, laagdrempelig en doelmatig in kosten
- Voorkomt discussie over symboolpolitiek of grote kunstwerken
- Sluit aan bij de inwonersvoorkeur voor (een deel van) de letterlijke tekst
- Houdt ruimte om te blijven investeren in ontmoeting, voorlichting en sociale maatregelen.

4. Drie scenario's voor vormgeving

Scenario 1: Functioneel object (voorkeursrichting)

Bijvoorbeeld een bank, tafel, zitobject of ander element dat inwoners gebruiken.

Een concreet voorbeeld van een functioneel object is een gezamenlijk vervaardigd bankje, zoals recent gerealiseerd door Mozaïek Welzijn via Mozaïekbank.nl. Dit bankje is met inzet van vrijwilligers tot stand gekomen en kende een beperkte investering (circa €1.000). Een vergelijkbare aanpak zou ook binnen dit initiatief kunnen worden toegepast, waarbij inwoners op verschillende plaatsen aan het bankje kunnen meewerken (stadsfabriek, Dynamiek, Zinder, scholen, huiskamers, etc.). Deze werkwijze sluit aan bij eerdere succesvolle participatieve projecten, zoals de 'Slinger van Verbinding'. Het bankje (of een replica daarvan) kan bovendien fungeren als reizend object, dat periodiek op verschillende locaties in de stad wordt geplaatst. Hiermee blijft Artikel 1 zichtbaar op meerdere plekken en wordt de boodschap steeds opnieuw onder de aandacht gebracht.

Waarom passend bij inwonerswensen:

- (een deel van) de letterlijke tekst van Artikel 1 kan duidelijk worden opgenomen
- Functioneel en laagdrempelig, sluit aan bij wens om het “tastbaar en toegankelijk” te maken
- Minder gevoelig voor kritiek op kunst / symboolpolitiek omdat inwoners er samen aan werken.

Kostenindicatie

- €1000,- voor een lichtgewicht tempex bank: staat het beste binnen of in een afgesloten buitenruimte;
- €6000,- voor een betonnen bank inclusief Mozaïek op basis van ontwerp: voor een vaste plek buiten;
- Ontwerp laten maken door bijv. de Ziel van Zinder of Stadsfabriek.

Scenario 2: Stoeptegels met tekst of hand- en voetafdrukken

Stoeptegels met delen van Artikel 1 op looproutes of pleinen, of met hand- of voetafdrukken van Tielenaren/scholieren/sleutelpersonen uit verschillende culturen ('Thuis in Tiel'). Als referentie kan worden gedacht aan de tegels "Woorden van de Tijd" in de Weerstraat of de "Walk of Fame" in Utrecht

Waarom passend bij inwonerswensen:

- Sluit aan bij inwoners die de letterlijke tekst centraal willen
- Kan ook diversiteit, verbinding en samenleven symboliseren
- Spreiding door de stad sluit aan bij inwoners die meerdere plekken wensen
- Subtiel en betaalbaar, wat aansluit bij inwoners die kritisch zijn op kosten

Kostenindicatie:

- €1.000 - 2.000
- Ontwerp laten maken door bijv. Lingecollege, de Ziel van Zinder, of Stadsfabriek.

Scenario 3: Gevel- of kunsttoepassing

Binnen dit scenario onderscheiden we drie varianten:

3A – Geveltekst

Bijvoorbeeld de letterlijke tekst van Artikel 1 op een muur of gevel.

- Sterke zichtbaarheid
- Sluit aan bij inwoners die vooral de tekst centraal willen
- Kosten: €5.000 – €15.000

3B – Muurschildering

Bijvoorbeeld een schildering die diversiteit of verbinding verbeeldt.

- Een deel van de inwoners ziet dit graag (17 reacties met visuele wensen)*
- Maar: is een stuk duurder dan de andere opties
- Kosten: €10.000 – €40.000

*Regenboogbeelden worden expliciet niet gewenst

3C – Vrijstaand kunstwerk

Bijvoorbeeld een sculptuur of object in de openbare ruimte.

- Kan sterk beeldend en symbolisch zijn
- Maar: meeste weerstand: 18 inwoners (14%) zijn hier duidelijk tegen vanwege de kosten en symboolpolitiek
- Kosten: €15.000 – €50.000 (afhankelijk van materiaal en omvang)

5. Financiële haalbaarheid en fasering

5.1 Onderzochte financieringsopties

- Openbare ruimte (straatmeubilair/ stoeptegels)
- Cultuur (kunst in de openbare ruimte)
- Inclusie / antidiscriminatiebudget

- Wijkbudgetten
- Externe fondsen
- Lokale partners

5.2. Financiële dekking scenario's

Scenario 1 (functioneel object) of scenario 2 (stoeptegels met tekst) kan volledig worden bekostigd uit het bestaande inclusie- en antidiscriminatiebudget (€7.000,- beschikbaar).

De varianten binnen scenario 3 (geveltekst, muurschildering of vrijstaand kunstwerk) kennen aanzienlijk hogere kosten en vallen buiten de beschikbare middelen. Voor deze optie is een extra investering vanuit de gemeente noodzakelijk.